

1.1

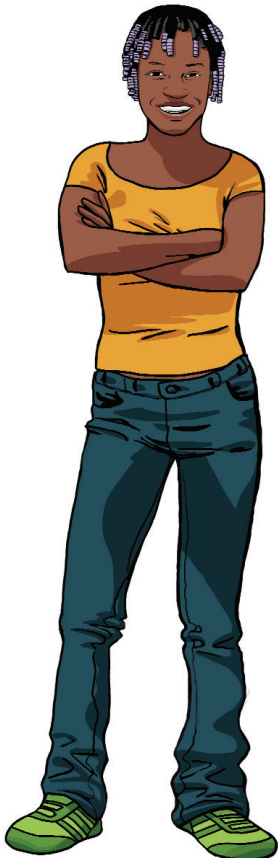
LA VIOLÈNCIA QUE ENS ENVOLTA

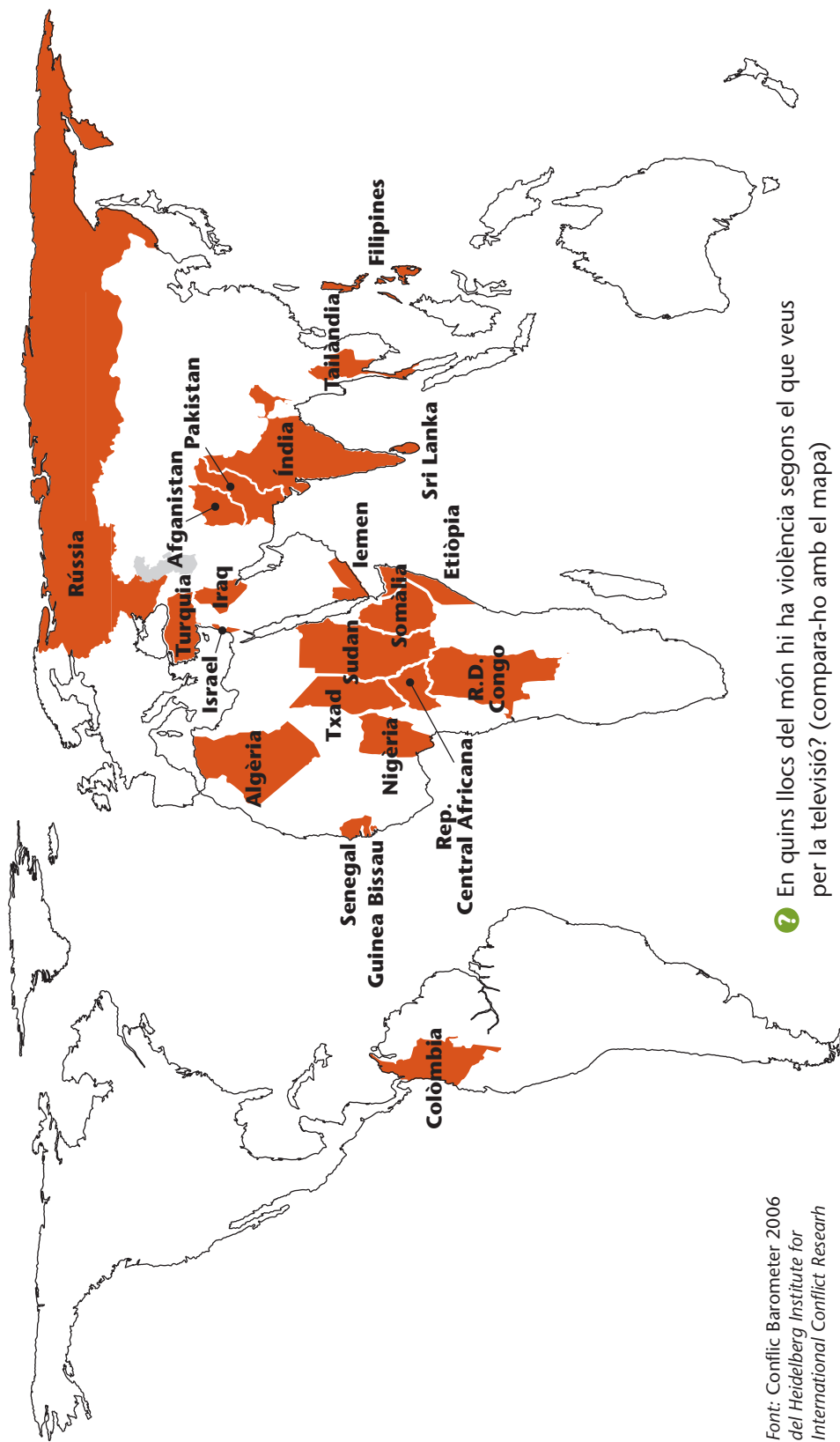
Ben segur que cada dia dediques una estona a mirar la televisió, pensa una mica i anota en aquest quadre:

Quin tipus de programes veus	Quins d'aquests programes mostren violència	Quins d'aquests programes no mostren violència	Quants morts o assassinats es poden veure en cada programa
Pel·lícules			
Videojocs			
Dibuixos animats			
Serials			
Notícies de TV			

Reflexiona sobre les preguntes següents.

- ? A la vida real has vist mai una mort violenta?
- ? Als mitjans de comunicació i d'entreteniment per què creus que hi ha tanta violència?
- ? Què opines de l'ús de la violència en el cinema o TV?
- ? Què opines de l'ús de la violència a la vida real?

Font: Conflic Barometer 2006
del Heidelberg Institute for
International Conflict Research

? En quins llocs del món hi ha violència segons el que veus per la televisió? (compara-ho amb el mapa)

1.2

PREPARANT LA GUERRA

! És impossible començar una guerra sense preparar-se per fer-la. Per fer una guerra es necessiten diners, soldats, armes i serveis (subministraments). Tota guerra és una gran empresa econòmica que comença amb una acumulació de capital en diners i materials. Per això, els estats es preparen permanentment per fer la guerra. Ho fan a través dels pressupostos de l'Estat, cosa que permet pagar els sous als militars, comprar les armes i municions suficients i tots els serveis per poder garantir el funcionament de les armes i l'exèrcit.

Totes les despeses que es dediquen a la militarització sostenen els recursos que podrien anar destinats a sanitat, educació o altres assumptes i que permetrien augmentar la qualitat de vida de tota la població.

Sabies que:

**Espanya gasta
49 milions €/dia
en assumptes militars.**

**A Espanya hi ha
125.000 militars?**

**Espanya gasta
1.586 milions €
en R+D militar, 20%
del total de recerca?**

Dades any 2007

**% despesa en educació, salut i militar
respecte al PIB**

	Educació	Salut	Militar
Estats Units	5,7	6,6	3,8
Israel	7,5	6,0	9,1
Espanya	4,5	5,4	1,2
Turquia	3,7	4,3	3,5
Marroc	6,5	1,5	4,2
Congo	3,2	1,5	1,4
Angola	2,8	2,1	4,7
Sud-àfrica	5,3	3,5	1,6
Índia	4,1	1,3	2,1
Senegal	3,6	2,3	1,5
Sierra Leone	3,7	1,7	1,7

PNUD 2005

- ❓ Enumera algunes raons per les quals és important que l'Estat destini recursos a la defensa.
- ❓ Enumera tres conseqüències negatives de la despesa militar.
- ❓ Quines propostes es poden fer al Govern per evitar aquestes despeses?
- ❓ Mira la web <http://justiciaipau.org/siof/cprincipal.htm> i respon a la pregunta: En què consisteix l'objecció fiscal?
- ❓ Mira la web <http://www.prouinvestigaciomilitar.org> i respon a la pregunta: En què consisteix la campanya "Prou investigació militar"?

1.3

EL NEGOCI DE LA GUERRA

Balas de Grecia, China, Rusia y Estados Unidos encontradas en manos de los rebeldes en la República Democrática del Congo

Balas fabricadas en Grecia, China, Rusia y Estados Unidos han sido encontradas en manos de grupos rebeldes en el distrito de Ituri (este de la República Democrática del Congo), sometido a un embargo de armas de las Naciones Unidas. La investigación realizada por la Campaña Armas Bajo Control, que pone de manifiesto la urgente necesidad de un Tratado Internacional sobre el Comercio de Armas para detener la afluencia de armas a zonas de conflicto, se publica hoy, 16 de octubre, una semana antes de la votación en la ONU de una resolución para comenzar a trabajar sobre el Tratado...

“Los grupos rebeldes del este de la República Democrática del Congo tienen un terrible historial de violaciones, torturas y homicidios de civiles, así como antecedentes de uso de niños y niñas como soldados. El que balas procedentes de tantos países hayan agravado estos abusos es otro factor que indica que el Tratado Internacional sobre el Comercio de Armas debe convertirse en una realidad”, ha dicho Irene Khan, secretaria general de Amnistía Internacional. Se calcula que aproximadamente 3,9 millones de personas han muerto a consecuencia del conflicto de la República Democrática del Congo desde 1998. Los combates continúan en el este del país a pesar de un acuerdo de paz firmado en 2002, agravados por armas y municiones de todo el mundo. No se sabe exactamente cómo llegaron hasta los rebeldes las armas encontradas por los investigadores, pero entre ellas había:

- balas de rifle de francotirador fabricadas por la Federal Cartridge Company en Estados Unidos.
- balas de rifle fabricadas por la Pyrkal Greek Powder & Cartridge Company a finales de la década de 1980.
- un rifle de asalto R4 fabricado en Sudáfrica.
- rifles de asalto chinos y una pistola serbia, todos ellos deteriorados, lo que indica que habían estado enterrados o almacenados en condiciones de humedad. Se cree que entre el 50 y el 60 por ciento de las armas utilizadas en la República Democrática del Congo son AK-47s.

Detall de l'empunyadura d'un M-16 de fabricació nord-americana. Actualment pertany a un civil de Somàlia.

Sabies que:

els cinc membres permanents del Consell de Seguretat de Nacions Unides: Estats Units, Rússia, Xina, el Regne Unit i França, que tenen com a missió vetllar per la pau al món, controlen el 76% de les exportacions d'armes en el planeta?

- ❓ Intenta descriure el funcionament del mercat legal d'armes.
- ❓ Intenta descriure el mercat il·legal d'armes.
- ❓ Fes una llista de tots els que guanyen diners en aquestes transaccions.
- ❓ Quines conseqüències comporten per a la població les elevades despeses en armes?

Taula 1. Rànquing dels principals exportadors d'armament

	Total 2001-2005	%
Rússia	28.982	30,99
Estats Units	28.236	30,19
França	8.573	9,17
Alemanya	5.603	5,99
Regne Unit	3.933	4,21
Ucraïna	2.226	2,38
Canadà	1.971	2,11
Països Baixos	1.868	2,00
Itàlia	1.858	1,99
Suècia	1.760	1,88
Xina	1.583	1,69
Israel	1.471	1,57

www.armasbajocontrol.org

1.4

COM ES CONSTRUEIX LA IMATGE DE L'ENEMIC

- ! Per fer una guerra cal tenir un enemic. A vegades, no és fàcil tenir enemics, i els grups o governs parlen de perills o riscos, sovint inexistents, per justificar la defensa amb exèrcits i la despesa militar. Els perills provenen d'algun lloc, d'algun grup o país que és percebut com perillós o enemic. Sovint els grups o governs intenten convèncer la població que aquell grup o país són gent perillosa i utilitzen els mitjans de comunicació que controlen per divulgar la imatge negativa d'aquell país i d'aquella gent que ens amenaça.

És d'aquesta manera com es construeix la imatge d'un enemic, ja que sense el suport de la majoria de la població és difícil convèncer la ciutadania de la necessitat de fer una guerra.

- ? A continuació et mostrem un article aparegut al diari *La Vanguardia* el dissabte 21 d'octubre de 2006. Llegeix-lo atentament i anota les paraules i frases que no entenguis. Consulta els dubtes sobre el fet amb altres companys o amb el professor.

Un grupo ultranacionalista ruso destruye la exposición del pintor georgiano Alexandr Dzhikia

Moscú. (EFE).- Veinte cuadros del pintor georgiano Alexandr Dzhikia fueron destrozados hoy por varios individuos que irrumpieron en la galería que los exponía en Moscú y golpearon a los empleados, en un ataque atribuido a grupos ultranacionalistas rusos.

Este asalto, llevado a cabo en plena crisis diplomática con Georgia, "fue un acto de intimidación: no robaron nada, sólo destruyeron veinte obras de Dzhikia", indicó el director de la sala, el ruso Marat Guéلمان.

Una decena de individuos irrumpió en la galería, golpeó a los guardias de seguridad, empleados y al propio Guéلمان, y destruyó los cuadros del pintor georgiano expuestos al público, informó el galerista a la emisora de radio 'Eco de Moscú'. Preciso que los atacantes intimidaron a golpes a los empleados y les quitaron sus teléfonos móviles para impedir que avisaran a la policía.

Marat Guélmán en la seva galeria en el 2005 (AP)

Gélmán tuvo que pedir asistencia médica, sin que se le apreciaran lesiones graves.

El departamento de policía de Moscú confirmó a la agencia Interfax el ataque contra la Galería Guélmán, mientras la Fiscalía de la capital rusa anunció que ha incoado un expediente penal.

El galerista dijo desconocer a qué grupo ultranacionalista pertenecen los autores del ataque, que se produce en plena crisis entre Rusia y Georgia.

Las duras medidas adoptadas contra los georgianos que viven en territorio ruso por parte de las autoridades han llevado al ministro de Exteriores de Georgia, Guela Bezhuashvili, a acusar recientemente a Rusia de llevar a cabo una "atenuada limpieza étnica".

Bezhuashvili denunció que en las ciudades rusas "se están deshaciendo de los negocios detentados por georgianos, y en las escuelas rusas de todos los escolares georgianos". "Se nos intenta castigar sólo porque nuestra elección no le gusta a los que se encuentran en el Kremlin, en las estructuras estatales rusas", señaló el ministro georgiano en alusión a la aspiración de su país de "integrarse en Europa y la OTAN".

Las tensiones entre Rusia y Georgia degeneraron en una crisis a principios de este mes, cuando las autoridades de Tiflis detuvieron y deportaron a cuatro presuntos espías militares rusos.

En respuesta, Moscú impuso a Georgia un bloqueo por tierra, aire y mar, además de sanciones económicas, y puso en marcha una deportación masiva de georgianos residentes ilegalmente en Rusia, que fue calificada por la prensa liberal rusa de "purgas étnicas".

El Kremlin acusó a Georgia de "terrorismo de Estado", y las autoridades rusas procedieron a cerrar restaurantes, casinos y mercados y a deportar a centenares de georgianos, presuntamente al carecer de papeles en regla.

El cónsul de Georgia en Moscú, Zurab Pataradze, informó hoy de que hasta la fecha fueron deportados de Rusia 807 georgianos, mientras otros 2.117 esperan todavía su expulsión.

El presidente georgiano, Mijaíl Saakashvili, ha advertido del riesgo de la "retórica racista" de la propaganda del Kremlin, que ha convertido a los georgianos en el nuevo "enemigo del pueblo" ruso.

Defensores rusos de los derechos humanos denuncian asimismo el peligro que supone ese discurso ultranacionalista oficial en un país donde los ataques y asesinatos racistas se cobran a diario víctimas entre extranjeros procedentes del Cáucaso, Asia, África y América Latina.

Mientras, varias organizaciones ultranacionalistas anunciaron que el 4 de noviembre celebrarán en Moscú una nueva 'Marcha Rusa' como el año pasado, cuando centenares de cabezas rapadas recorrieron la capital golpeando a foráneos bajo el lema de 'Rusia para los rusos'.

Respon a les preguntes següents:

- ❓ Quins estats o països estan enfrontats en una crisi diplomàtica?
- ❓ Quines coses ha fet Rússia en contra dels georgians?
- ❓ Quines coses ha fet Geòrgia en contra dels russos?
- ❓ Qui creus que està sent més perjudicat en aquesta situació de tensió?
- ❓ Per què creus que el president georgià diu que la propaganda del Kremlin (govern rus) ha convertit els georgians en el nou "enemic del poble" rus?

1.5

QUÈ SÓN LES ARMES?

! Les armes són artefactes produïts amb una sola finalitat: destruir béns materials o matar persones. Malgrat això, ens agradi o no, el fet és que tots els estats del món acumulen arsenals d'armes i gasten importants quantitats de recursos a produir-les o comprar-les, per defensar-se de suposats perills o enemics. Però malgrat que es dedica una part de l'economia de l'Estat a l'adquisició d'armes, el cert és que la majoria dels països no tenen cap amenaça o perill que els faci témer una guerra. En canvi, estan constantment dedicant recursos econòmics i humans a preparar-la.

En la sopa de lletres has de buscar 8 tipus d'armes que es fabriquen a Espanya.

M	A	C	D	F	E	R	F	V	B	G	T	Y	U	M	K
C	Í	Z	S	E	U	C	G	Y	H	J	I	O	E	J	M
A	Z	S	D	F	V	S	F	R	R	E	V	T	M	K	O
É	D	G	S	B	H	N	E	R	D	X	R	S	W	E	E
Q	H	A	B	I	S	V	V	L	P	A	P	T	G	U	O
A	A	W	E	F	L	U	N	E	L	R	O	N	D	O	U
Z	P	F	E	Ò	D	G	A	L	A	S	R	E	U	I	L
Ò	N	B	V	E	H	G	E	N	K	I	T	A	C	I	P
K	W	E	N	N	I	T	A	S	W	E	A	N	B	I	G
M	R	E	D	R	A	B	M	O	B	P	A	N	C	E	D
I	A	S	E	D	R	F	I	K	U	T	V	Í	A	D	N
U	P	O	K	E	T	U	I	T	D	S	I	V	C	D	A
H	E	Y	I	N	L	O	N	B	E	D	O	N	T	U	K
B	I	L	L	E	N	Ç	A	G	R	A	N	A	D	E	S
P	A	N	Z	W	O	G	D	F	E	I	S	A	N	P	I
L	R	F	V	U	H	B	M	M	J	I	À	E	D	C	F

- ? Parla amb els companys i debat: quines són les armes que causen més morts en els conflictes armats actuals?
- ? Què en penses del fet que Espanya fabriqui i exporti aquests tipus d'armament?

! Cost d'algunes armes

- Portaavions Príncep d'Astúries: **550 milions de dòlars**
- Eurofighter (avió de combat europeu): **105 milions de dòlars**
- Fragata F-100: **429 milions de dòlars**
- Tanc Leopard: **8 milions de dòlars**
- AK-47 Kalashnikov
Nou de fàbrica: **270 dòlars**
A l'Àfrica, de segona mà: **30 dòlars**
- 1 mina antipersona: **1 dòlar**

Portaavions Príncep d'Astúries

1.6

CAUSES DE LES GUERRES

Abans d'iniciar aquesta activitat és convenient deixar clar dues coses:

❗ Un conflicte es dona en una situació de desacord entre persones, grups o institucions; quan cada grup o institució es marca uns objectius divergents o incompatibles (ja siguin tangibles o pautes culturals) direm que tenim un conflicte.

❗ La majoria dels conflictes es resolen mitjançant el diàleg, la negociació i els acords, solament alguns s'intenten resoldre mitjançant l'ús de la violència. El terme guerra el fem servir per definir aquell conflicte que utilitza la violència de forma col·lectiva, massiva i organitzada, amb intencionalitat política.

A continuació presentem una llista de les raons que es poden donar per explicar les guerres, en funció del problema o característica més rellevant d'una guerra.

Problemes, causes o factors més destacats

- Disputa pel control o accés als recursos naturals: petroli, gas, or, diamants, fosfats, coure, coltan, fustes tropicals, cultius com l'opi o la coca...
- Disputa pel control de l'aparell de l'Estat.
- Lluita d'unes comunitats o minories per a una major autonomia política o la secessió del seu territori de l'Estat.
- Disputes per territoris que estan dintre d'un altre Estat, o bé per recursos que són compartits, o bé perquè es vol incorporar dintre de les fronteres de l'Estat un territori o comunitat.
- Insuficiència d'aliments.
- Descontentament davant d'algunes polítiques repressores.
- Repartiment desigual de les riqueses o de les terres de cultiu, sovint acaparades per una minoria de la població.
- La corrupció com a element destacat del funcionament de l'economia.
- Violació sistemàtica dels drets humans, manca de llibertat d'associació, expressió, ...

- Deteriorament del medi ambient, augment de la desertització, desforestació, erosió del sòl i manca d'aigua que fan disminuir la producció d'aliments.
- Augment de la demografia, que pot desestabilitzar un país, ja que l'augment de població jove sense perspectives de treball i estudis pot generar molta frustració.
- Manca d'accés als recursos econòmics, de salut o d'educació mínims.
- Qüestions religioses i ètniques es poden afegir o entrecreuar amb altres factors.
- El pes del passat, com antigues rivalitats, greuges o conflictes no ben resolts.

Després de la lectura, et proposem que facis de periodista i que preguntis a tres persones diferents (al carrer, en la família, entre els veïns...) sobre tres conflictes violents: Palestina, Afganistan i Sàhara Occidental. Es tracta que, a través d'alguna pregunta, la que tu creguis més convenient, obtinguis les respostes sobre **QUINS** grups estan enfrontats i **PER QUÈ**.

	Qui	Per què
Palestina		
Afganistan		
Sàhara		

2.1

EL BALL DE LES XIFRES

Sovint, en els informatius de la televisió o en els diaris, apareixen notícies relatives a un país en el qual hi ha un conflicte que ens informen que en un determinat acte violent han mort un cert nombre de persones, que un altre nombre de persones han quedat ferides, i les classifiquen en funció de si eren civils o militars.

a) A continuació mostrem un article aparegut en el diari El País el dissabte 8 d'octubre de 2006.

? Llegeix-lo atentament i anota les paraules i frases que no entenguis. Consulta els dubtes sobre el fet amb altres companys o amb el professor.

La OTAN admite la muerte de al menos 12 civiles en Afganistán

R. M. DE RITUERTO, Bruselas

Un portavoz de la Fuerza Internacional de Asistencia a la Seguridad (ISAF, que comanda la OTAN) dijo ayer en Kabul que "desde que concluyeron los combates, las tropas en tierra han identificado 12 victimas civiles" cerca de la ciudad de Kandahar. No descartó que la cifra pudiera aumentar conforme se conocieran detalles de lo ocurrido. La policía local habló de 25 muertos y otros jefes locales aludieron a números que oscilaban entre los 60 y los 85 muertos.

La OTAN seguía ayer investigando el mortal incidente que el miércoles costó la vida a un número indeterminado de civiles afganos y decía no estar en condiciones de confirmar ninguna de las cantidades que están circulando, que oscilan entre 12 y 85 muertos. "No queremos entrar en cifras", señaló un portavoz aliado en Bruselas. "Hay mucha incertidumbre sobre lo que pasó". Al fatal bombardeo aliado se suma el golpe propagandístico sufrido por las tropas occidentales por la profanación de restos humanos llevada a cabo por soldados alemanes, suceso que hoy se verá acentuado con la publicación de nuevas fotos.

"No queremos entrar en cifras. Todavía estamos investigando y sólo sabemos que ISAF ha hablado de 12 muertos", señaló un portavoz aliado en Bruselas. "Hay mucha incertidumbre sobre lo que paso. Cuando la población local habla quizá no distingue entre talibanes y civiles".

El Ministerio de Defensa afgano, la OTAN y representantes tribales están investigando lo ocurrido. Hamid Karzai, el presidente, dijo ayer que para evitar la repetición de tales incidentes sería conveniente un mayor uso de soldados y policías afganos en las operaciones antitalibán. Pero el Ejército solo está capacitado para actuar como complemento de los soldados occidentales y la policía es un caso perdido, minada por la corrupción y la falta de medios y de moral.

Los talibanes sacan provecho

Al menos otros 14 civiles perdieron ayer la vida en una explosión que alcanzó de lleno a su autobús en la provincia de Uruzgan, vecina de la de Kandahar. No se sabía si la causa fue un atentado suicida o el estallido de una bomba.

Los talibanes están aprovechando a fondo las víctimas del bombardeo y reciben nueva munición con las fotos en medios de comunicación alemanes de soldados germanos jugando con restos humanos. Dos de ellos han sido ya expulsados del Ejército. Ayer la cadena de televisión RTL emitió nuevas imágenes y el diario Bild, que posee decenas de clichés, va a publicar hoy fotos en las que se ve a un soldado apuntando con su arma a la sien de un esqueleto reconstruido.

El Gobierno de Kabul ha condenado duramente la profanación, que, dice, va contra los valores del Islam y las tradiciones afganas. Un soldado alemán declaraba ayer al *Bild* que los huesos "estaban en una gravera de la que los afganos sacaban material para fabricar ladrillos; no era un cementerio ni un lugar de culto".

b) Respon a les preguntes següents:

- ❓ Feu una llista amb els informadors i amb la xifra de víctimes que informen.
- ❓ Per què creus que uns donen unes xifres més elevades que altres?
- ❓ Qui es beneficia que el nombre sigui alt i a qui interessa que sigui petit?

c) A Internet hi ha altres recursos que donen informació sobre víctimes de guerres i conflictes violents i que intenten que el nombre sigui el més exacte possible. Visita la pàgina web www.iraqbodycount.org i punxa en l'enllaç **View Database**. Després, punxa allà on diu *Single Page Version* i veuràs totes les dades recollides des de la posada en marxa d'aquesta web. (Tingues una mica de paciència, ja que triga una estona la descàrrega de tota la pàgina.) Llavors respon a les preguntes següents:

- ❓ Quantes persones de la població civil van morir durant el dia 16 d'octubre de 2006 en aquesta guerra? Escribeu el valor mínim i el màxim. De quin tipus de víctimes estem parlant?
- ❓ Mira en la columna de la dreta i apunta almenys 5 fonts d'informació diferents (punxa en l'enllaç *Sources...* per saber el significat de les sigles de la font d'informació)
- ❓ Busca ara a Internet les dades de morts totals d'acord amb la revista mèdica *The Lancet*. Compara-la amb la total de l'Iraq Body Count. Hi trobes diferències? Per què creus que passa, això?

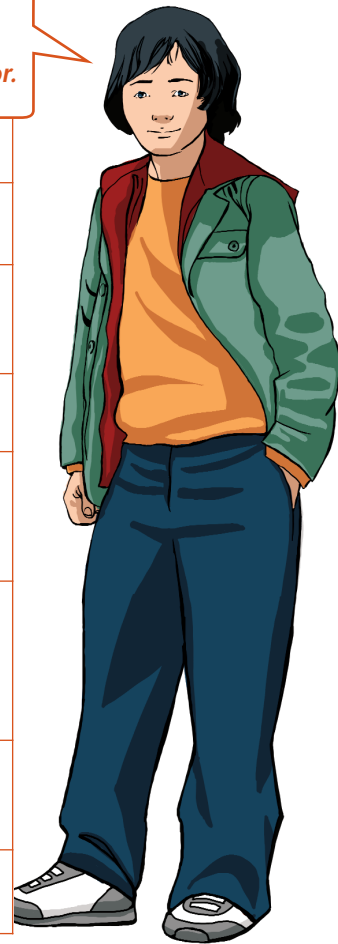
2.2

QUI SÓN LES VÍCTIMES DE LES GUERRES?

Vegem quines són les víctimes de les guerres i conflictes d'avui en dia. Per començar a preparar aquesta activitat, recull durant uns quants dies notícies de diaris escrits (recents o de fa mesos) o d'Internet sobre guerres i conflictes violents actuals en el món. També pots mirar les notícies per televisió i prendre algunes notes sobre les notícies i les imatges que mostren. De cadascuna de les notícies que recullis, emplena la fitxa següent amb les dades que hakis pogut trobar:

Exposeu les fitxes a classe i, després, feu un petit debat seguint les indicacions del professor.

1. Títol de la notícia	
2. Data en què ha sortit la notícia als diaris o telediaris	
3. Estat o territori on succeeix la guerra o conflicte violent	
4. Nombre de soldats o combatents morts en l'esdeveniment de la notícia	
5. Nombre de civils morts en l'esdeveniment de la notícia	
6. Es parla o es veu algun tipus d'armament en la notícia? Escriu el nom o el tipus (pistoles, bombes, granades, avions, etc.)	
7. Què mostren les fotos en els diaris o les imatges del telediaris en televisió? (soldats, combatents, destrosses enmig de les ciutats, ferits, morts, etc.)	
8. Altres informacions importants que hagueu trobat consultant als professors, als pares, o per Internet	
9. Altres aspectes que us hagin semblats importants d'apuntar	

2.3

ALTRES FORMES D'INFRINGIR SOFRIMENT A LES VÍCTIMES

- ? a) Llegeix atentament el següent extracte d'un informe d'Amnistia Internacional al voltant del conflicte que hi va haver entre l'exèrcit d'Israel i el grup d'Hezbollah, i anota les paraules i frases que no entenguis. Consulta els dubtes amb els companys o amb el professor.

Amnistia Internacional Israel / Líbano

¿"Daños colaterales" o destrucción deliberada? Ataques israelíes contra la infraestructura civil

Los civiles del Líbano y del norte de Israel han sido los mayores perdedores en este ciclo insensato de violencia del que se cumple ahora un mes exactamente [...] Era de suponer que se dejaría al margen a los civiles, pero en este conflicto no ha sido así.

Jan Egeland,
Secretario general adjunto de la ONU para Asuntos Humanitarios,
10 de agosto de 2006

[...] Entre el 12 de julio y el 14 de agosto tuvo lugar un importante enfrentamiento armado entre Hezbollah e Israel, después de que Hezbollah capturara a dos soldados israelíes y matara a otros militares en una incursión a través de la frontera entre Israel y Líbano. Israel llevó a cabo ataques por tierra, mar y aire en todo el Líbano, en los que murieron unos 1.000 civiles. Hezbollah lanzó miles de cohetes contra el norte de Israel y mató a unos 40 civiles. Estos ataques acarrearón el desplazamiento de centenares de miles de civiles en Israel y Líbano. [...]

[...] Durante las más de cuatro semanas de bombardeos terrestres y aéreos de Líbano por parte de las fuerzas armadas israelíes, las infraestructuras del país sufrieron daños catastróficos. Las fuerzas israelíes destruyeron edificios, reduciendo a escombros barrios enteros y convirtiendo pueblos y ciudades en ciudades fantasmas, al huir sus habitantes de los bombardeos. Resultaron destruidos por completo carreteras principales, puentes y gasolineras. En los ataques aéreos murieron familias enteras en sus casas o en sus vehículos cuando huían de los ataques contra sus pueblos. Decenas de personas permanecieron

enterradas bajo los escombros de sus casas durante semanas, al no poder la Cruz Roja ni otras organizaciones de salvamento acceder a las zonas debido a los continuos ataques israelíes. Al volver a sus hogares, centenares de miles de libaneses que huyeron de los bombardeos se enfrentan ahora al peligro que representan las municiones sin explotar.

Entre el 12 de julio y el 14 de agosto, las fuerzas aéreas israelíes lanzaron más de 7.000 ataques aéreos contra unos 7.000 objetivos situados en el Líbano, mientras que las fuerzas navales llevaron a cabo otros 2.500 bombardeos.[...]

[...] la infraestructura civil resultó gravemente dañada. El gobierno libanés calcula que han sido destruidos en parte o en su totalidad 31 "puntos vitales" (como aeropuertos, puertos, plantas potabilizadoras de agua y depuradoras de residuos e instalaciones eléctricas), así como unos 80 puentes y 94 carreteras. Resultaron alcanzadas más de 25 estaciones de servicio y unas 900 empresas comerciales. El número de propiedades residenciales, oficinas y tiendas completamente destruidos supera la cifra de 30.000. Durante los ataques israelíes, dos hospitales del gobierno resultaron completamente destruidos en Bint Jbeil y Meis al-Jebel, y otros tres gravemente dañados.[...]

b) Respon a les preguntes següents:

? Fes una llista amb totes les coses que s'han destruït, segons l'informe, i que coses creus són necessàries per al funcionament normal d'una ciutat.

? A part de les persones que han mort, què és el més important per a la vida dels supervivents que s'ha destruït?

? Per què creus que es fan totes aquestes destrosses?

c) Imagina que vius en un territori com el de l'informe, que està sent bombardejat per un dels dos grups que estan en guerra, i que en un moment donat vénen uns periodistes i et donen l'oportunitat que escriviu un text de 20 línies per explicar el que està passant, i per fer una petició als responsables principals dels atacs. Escriu el text que donaries als periodistes.

2.4

EL DRAMA DELS DESPLAÇATS

Llegiu el text següent que pertany a una notícia d'actualitat apareguda en la pàgina web d'UNICEF l'octubre de 2006 i apunteu les paraules i frases que no entengueu. Consulteu els dubtes entre els companys o amb el professor.

Un caso de poliomiелitis en un campamento de refugiados en Kenya motiva temores y preocupación

[...] En Dadaab existen tres campamentos de refugiados organizados por la oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados. Se trata de los campamentos de Ifo, Dagahaley y Hagadera. Desde enero, esos campamentos han recibido unos 35.000 nuevos refugiados provenientes de Somalia, en su mayoría mujeres y niños y niñas.

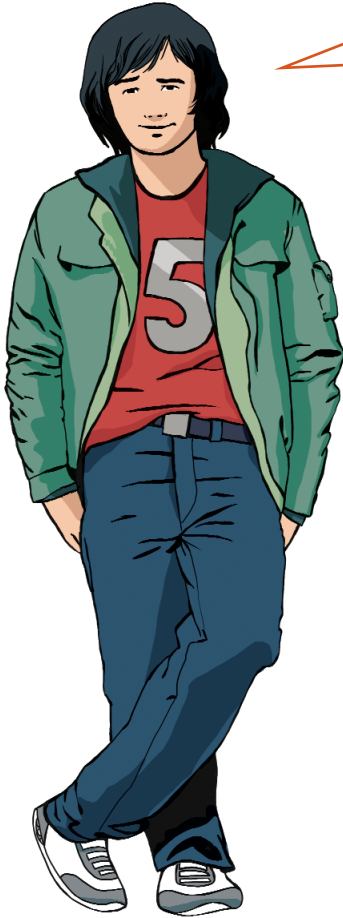
Los campamentos ya albergan a más de 162.000 personas, y ese número sigue aumentando a pesar de que supera con creces el máximo recomendado de 20.000 personas por campamento. El exceso de población impone exigencias inmensas a las instalaciones de los campamentos, donde las condiciones en que viven los refugiados son desesperantes. Entre las necesidades de carácter prioritario figuran los servicios de atención de la salud, de suministro de agua potable y educación, además de la protección de los niños y niñas.

Al llegar a los campamentos, y antes de recibir permiso para ingresar a los mismos, los refugiados son sometidos a un trámite de ingreso que incluye su inscripción y su vacunación contra la poliomiелitis. Aún antes de que se registrara el reciente caso de esa enfermedad, en los campamentos se llevaban a cabo actividades de inmunización de emergencia de todos los niños y niñas menores de cinco años.

"Sabemos que la poliomiелitis es una enfermedad muy contagiosa", señala la Sra. Cameron. "Se trata de una infección que se propaga muy velozmente. Aunque no suele matar a los niños, la poliomiелitis es causa de parálisis terribles. De manera que debemos hacer esfuerzos conjuntos para garantizar que no siga propagándose". [...]

? Imagina que estàs en un càmping.

? Imagina que estàs en un camp de refugiats.

*Anota totes les activitats que NO pots fer
y anota totes les coses que NO pots tenir
en aquests llocs.*

3.1

QUI FA LES GUERRES?

Libèria: Nens soldats de l'exèrcit del govern, a Ganta. © Teun Voeten, 2003

Soldats a la Segona Guerra Mundial

Fixa't bé en les fotografies, observa-les i respon a les preguntes següents.

- ❓ Quines semblances observes en els personatges de les fotografies?
- ❓ Quines diferències trobes en els personatges de les dues fotografies?
- ❓ Quines diferències hi ha entre els soldats i aquesta altra gent armada?
- ❓ Per què creus que aquests nens s'han enrolat en la guerra?

Nepal: Reunió de rebels maoistes en el districte de Rukum. © Ami Vitale, 2004

3.2

ELS MENORS D'EDAT TAMBÉ MATEN

“Quan tenia 13 anys, em vaig incorporar al moviment estudiantil. Jo somiava a contribuir al canvi perquè els nens no patissin fam (...), més tard em vaig incorporar a la lluita armada. Tenia tota la inexperiència i els temors d'una nena petita. Vaig descobrir que s'obligava les nenes a tenir relacions sexuals per apaivagar la tristesa dels combatents. I qui consolava la nostra tristesa, després d'estar amb algú que a penes coneixies? A aquesta edat, tan jove, vaig tenir un avortament. No va ser decisió meva. Em resulta dolorós recordar aquestes coses (...). A pesar de la meva adhesió, em van sotmetre a abusos i van trepitjar la meva dignitat humana. I sobretot, no van entendre que jo era una nena i que tenia drets.”

(Assemblea General, *Promoció i protecció dels drets dels nens, repercussions dels conflictes armats sobre els nens*, paràgraf 46)

“Em van raptar el 1995, als 10 anys. Ens van portar al Sudan per entrenar-nos i, després de dos o tres mesos, em van donar una pistola. Així és com vaig aprendre a utilitzar-la. Tenia por d'escapar, perquè si m'atrapaven em matrien. Vaig haver de matar altres nens o m'haurien matat ells.”

Jac (no és el seu nom real), segrestat per rebels de l'Exèrcit de Resistència del Senyor (LRA), Uganda, 2000.

- ❗ Es calcula que uns 350.000 nens treballen com a soldats en conflictes armats arreu del món, en les forces armades oficials i en grups armats de l'oposició. A Àfrica i Àsia és on es registra el major nombre de casos. Es creu que el major nombre de nens soldats en el món es troba a Myanmar, on hi pot haver 70.000 nens al servei de l'exèrcit nacional. Molts milers més pertanyen a bandes criminals armades. Segons l'Organització Panamericana de la Salut, solament el 25% del nens que s'enrolen en bandes armades han acabat la primària.

Presència de nens en el conflicte

Libèria	20%
El Salvador (FAES)	20%
Afganistan (Muyahidins)	10%
Palestina (Intifada)	70%

*Lavandero, J. S., 1999,
Ni un Solo Niño en la Guerra, Icaria.*

- ? Per què creus que els nens s'enrolen a fer la guerra?
- ? Quines accions creus que fan els nens en les guerres?
- ? Com creus que se senten amb el que fan?
- ? Com t'imagines el seu futur?

Ara dividim la classe en dos grups:

Grup 1: Ha d'intentar convèncer els altres de la necessitat de formar part d'un grup armat.

Grup 2: Ha d'intentar convèncer els altres de tot el que es perdran si van a la guerra i de l'absurd d'una guerra.

Fereh Musu Conteh fou segrestada a Mayongbo durant un atac rebel, el 7 de maig de 1998, quan tenia 13 anys

“Atacaren l’aldea a les sis del matí mentre dormíem. Destrossaren la porta de la casa i van entrar; ens van treure a tots fora i ens van amenaçar de matar-nos. La meva germana i jo ens vam agafar de la mà i vam decidir escapar, però en veure’ns, un d’ells carregà la pistola i ens va

dir que si donàvem un pas més ens mataria.

“Un home ens va estripar la roba. Ens van portar al riu. Un d’ells va ordenar que ens matessin a tots i ens tiessin al riu. Un altre va dir que no. Al final, acordaren que cadascun d’ells escolliria per a ell una persona d’entre els apressats.

“Llavors ens en vam anar. Abans que haguéssim arribat a Freetown, jo ja estava embarassada. Abans de donar a llum, l’home que m’havia fecundat havia abandonat el grup i s’havia lliurat.”

Fereh va estar amb els rebels un any i mig abans d’aconseguir escapar amb el seu bebè i amb altres dues noies menors que ella, que també havien estat segrestades i de les quals ella tenia cura. Es va dirigir cap a Freetown i, per casualitat, a la ciutat es va topar amb els seus germans grans. “Llavors vaig tornar a la meva aldea, on em vaig assabentar que ma mare havia mort de tristesa.”

“Vaig veure el que feien. Mataven, cremaven cases, mutilaven la gent i els deien que anessin a veure al president. Cadascun tenia la seva pròpia dona, i nosaltres havíem de cuinar per al nostre home. Hi havia moltes altres nenes de la meva edat. Sovint, vivíem enmig del bosc i la meva salut no era massa bona. No hi havia llits i dormíem a terra. A vegades, hi havia menjar bo, però d’altres no teníem res i vivíem de la mandioca que arrancàvem de les granges.

“Ara visc amb ma germana gran. La meva filla té sis anys i viu amb la meva tia a Freetown. Estic estudiant segon any de secundària. Vull seguir estudiant, encara que no estic segura de qui seguirà pagant les meves matricules. Però estic decidida a seguir estudiant i vull aprendre un ofici.”

A final de 1998, centenars de milers de persones de Sierra Leone havien fugit als països veïns de Guinea i Libèria o estaven internament desplaçats dintre del

seu país. Els atacs del RUF i de les AFRC es van intensificar encara més després de la seva entrada a la capital, Freetown, el gener de 1999. Sis mil persones van ser assassinades, va haver-hi milers de violacions i alguns centenars de persones van sofrir mutilacions de peus o mans. Quatre mil nens i nenes foren declarats desapareguts; de 2.000 d'ells, encara no se'n sabia res un any després.

(www.armasbajocontrol.org)

Llegeix atentament el text i contesta les qüestions següents:

- ❓ Quines són, les víctimes?
- ❓ Fes un llistat de termes que posin de manifest COM s'ataca les persones, a través de quins mitjans.
- ❓ Què creus que persegueixen atacant d'aquesta manera les persones?
- ❓ Quines conseqüències comporta per a les persones, en aquells moments i amb el pas dels anys.

4.1

HI HA DIVERSOS TIPUS DE VIOLÈNCIA

- ⓘ La violència no és només brutalitat física. Hi ha altres tipus de violència que poden estar molt presents en les nostres vides. Barallar-se amb un germà és violència. Aplaudir un amic que pega a una persona que no ens agrada és violència. Burlar-se d'un company de classe que és diferent és violència. Excloure'l del grup és violència. Deixar milions de persones sense accés a una alimentació adequada o a l'aigua potable és violència. De fet, podem distingir entre tres tipus de violència diferents:

La **violència directa** fa referència als abusos físics i psicològics de tota mena: matances, assassinats, violacions, segrests, extorsions, repressions, humiliacions, discriminacions, esclavatges...

La **violència estructural** parla d'aquelles situacions que, a part de la violència directa, impedeixen a les persones la plena satisfacció de les seves necessitats bàsiques: alimentació, salut, educació, aigua potable, habitatge digne...

La **violència cultural** és aquella que, malgrat la disponibilitat d'alternatives que poden evitar les violències directa i estructural, legitima l'existència d'aquestes últimes. Es tracta de la violència més difícil de superar, perquè és la que autoritza l'ús de la violència com a manera legítima d'afrontar els conflictes. Exemples d'aquesta violència es troben a la indústria de l'oci (videojocs i altres joguines de guerra, sexistes, sanguinàries, pel·lícules bèl·liques...); l'existència de legislació violenta (pena de mort, exclusió de col·lectius...); la interiorització de masclismes, racismes, classismes, xenofòbies, maltractaments ambientals, o la legitimació de les maneres injustes que tenim les persones i els estats de relacionar-nos entre nosaltres i amb la natura, sabent que les coses podrien ser d'una altra manera. Si comparem les despeses anuals que fem les persones al món, podem comprovar que som tots còmplices de la violència cultural. Amb el que ens gastem amb coses innecessàries en els països rics, es podria oferir un futur més digne i esperançador a les seves poblacions:

DESPESA ANUAL
(en milions de dòlars dels EUA)

Concepte de despesa	Despesa	Concepte de despesa	Despesa
Escolarització primària per a tots els nens i nenes que no en tenen (25% del món)	6.000	Cosmètics als EUA	8.000
		Gelats a Europa	11.000
		Perfums a Europa i als EUA	12.000
Aigua i sanitat per a tothom	9.000	Menjar per a animals domèstics a Europa i als EUA	17.000
Salut reproductiva (46% dels parts es fan sense assistència)	12.000	Negoci del lleure al Japó	35.000
		Cigarrets a Europa	50.000
Salut bàsica i nutrició per a tots els nens i nenes menors de 5 anys desnodrits (32% del món)	13.000	Begudes alcohòliques a Europa	105.000
		Drogues i narcòtics al món	400.000
		Despesa militar al món	780.000

Font: PNUD 1998

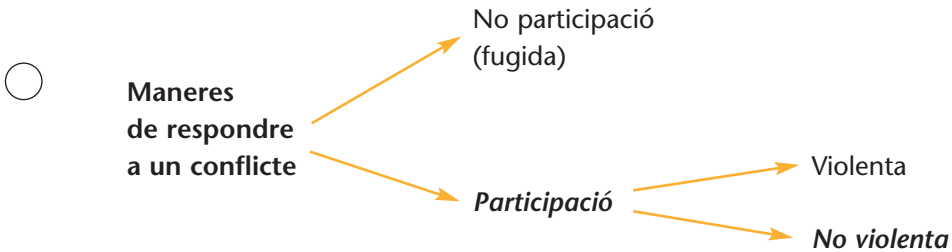
- 7 Pensa en situacions on la presència de violències de tipus estructural o cultural poden promoure violència directa. Imagina casos propers, com a l'escola o a casa, però també situacions de guerra que hagi vist als mitjans de comunicació. A continuació posa els exemples en el quadre següent.

	Escola o amics	Societat espanyola	En el món
Violència directa			
Violència estructural			
Violència cultural			

4.2

LA VIDA I LA HISTÒRIA SÓN PLENES DE CONFLICTES

- ! Hi ha tres formes diferents de respondre als conflictes, independentment de la seva magnitud: de manera violenta, de manera no violenta o amb passivitat o fugida, desentenenent-se de les seves causes i conseqüències.

- ? Ara et demanem que pensis una estona, que recordis conflictes o discrepàncies entre els teus companys de classe, amb els teus professors, amb els teus pares, conflictes de treballadors en les empreses, de veïns a l'escala... També et demanem que pensis en conflictes fora de l'àmbit quotidià, que són de més gran abast, i que en posis algun en el quadre següent. Per emplenar el quadre pots consultar els amics, els pares o els professors.

	No participació	Participació no violenta	Participació violenta
Exemples de conflictes quotidians, de la vida diària, de companys, amb pares, laborals...			
Exemples de conflictes de fora del nostre àmbit diari, polític, econòmic, territorial, conflictes armats...			

- ❗ La majoria de les situacions de conflicte es tracten de manera activa i no violenta, que és la forma no solament més justa, sinó també la que ocasiona menys sofriment i ofereix millors resultats, especialment a llarg termini. A continuació et posem uns exemples de situacions conflictives que van tenir una resposta no violenta.

Exemples de situacions conflictives i respostes pacífiques:

1. L'any 1971 les dones encara no podien votar a Suïssa, un país conegut per la seva "modernitat". Aquesta discriminació representava, efectivament, una situació conflictiva. A l'Espanya de Franco, les dones tampoc tenien la llibertat d'escollir, i per a algunes activitats, com viatjar o obrir un compte corrent a un banc, necessitaven l'autorització del marit o del pare. Per què creus que han canviat aquestes situacions? Quina de les tres maneres de respondre als conflictes creus que es va utilitzar? Com es pot millorar encara més la situació de les dones a Catalunya?

2. El 2002 va finalitzar el servei militar obligatori a l'Estat espanyol. Acabava així l'obligatorietat d'emprar un any de les nostres vides (dels nois) per preparar-nos per a la guerra, mesura a la qual es van oposar nombroses persones que estaven en desacord amb la violència armada com a instrument vàlid per resoldre els nostres conflictes. Per què creus que es va aconseguir finalment la fi de la mili?

3. Fa només 50 anys els ciutadans negres dels Estats Units eren discriminats per la simple raó de no ser blancs. La discriminació abastava diferents àmbits de la vida. Per exemple, els negres havien de cedir el seient d'un autobús a qualsevol ciutadà blanc que ho demanés. Per què creus que tot això ha canviat?

Després de la lectura dels tres exemples, escull-ne un, pensa i contesta:

- ❓ Quins col·lectius de persones estaven afectats pel conflicte?
- ❓ Quin era el motiu del conflicte?
- ❓ Com creus que van reaccionar i actuar?

4.3

PER QUÈ L'ÚS DE LA VIOLÈNCIA ARMADA

Amb uns dies d'antelació es formaran grups de tres persones. Cada meitat dels grups prepararà i defensarà posicions diferents. Un grup es posicionarà a favor i els altres grups en contra de l'ús de la violència com a manera de resoldre els conflictes armats i les guerres. Per preparar l'argumentari es pot consultar o demanar opinions a pares, professors...

- El dia acordat cada grup exposarà els seus arguments i després, per ordre de petició de paraula, es rebutran els arguments. En una primera ronda ho faran els representats de cada grup, després tota la classe pot participar en el debat.

○

Arguments a favor:

Arguments en contra:

4.4

ELS PERQUÈ DE LA CONTRAVIOLÈNCIA

La contraviolència és tota aquella violència que s'utilitza per respondre a una altra violència. El cas típic són els moviments de guerrilles o de resistència que durant molts anys s'han format per fer front a la violència produïda per l'Estat. De vegades, la contraviolència ha estat fruit d'una situació prèvia d'injustícia.

- Ara formem grups a la classe i ens plantegem: és legítima la contraviolència? És eficaç? Hi ha alternatives? Argumentes a favor i en contra.

Argumentes a favor:

Argumentes en contra:

Conclusions:

4.5

HI HA ALTERNATIVES NO VIOLENTES PER ALS CONFLICTES ARMATS

Imagina totes les vies que puguis per solucionar, tant de manera violenta com no violenta, els conflictes estudiats a l'apartat 1.6 sobre l'Afganistan, Palestina i el Sàhara Occidental. Intenta primer identificar els diferents tipus de violència i, després, planteja solucions per a cada problema trobat.

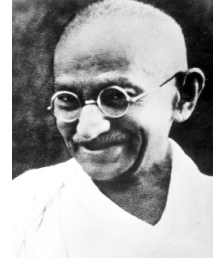
	Violència directa	Violència estructural	Violència cultural
Afganistan Violències			
Alternativa Solucions			
Palestina Violències			
Alternativa Solucions			
Sàhara Occidental Violències			
Alternativa Solucions			

4.6

TREBALLADORS PER A LA PAU PER TOT ARREU

! Els personatges i els esdeveniments que han contribuït a la història de la no-violència són molt nombrosos, però hi ha alguns autors i fets que, per la seva transcendència, mereixen un estudi particularitzat. Gandhi (a la fotografia) és, probablement, el pacifista més conegut. Però n'hi ha d'altres, com Henry D. Thoreau, Lleó Tolstoi i Martin Luther King.

Abordar la història dels actes i èxits de la no-violència és gairebé tan pretensió com ho pot ser abordar la història de la humanitat. Tanmateix, podem destacar alguns esdeveniments recents, com són la lluita de Dinamarca i Noruega contra l'ocupació nazi (1940); de Txecoslovàquia (1968) i Polònia (1980) contra el control soviètic; contra les dictadures instaurades a Bolívia (1977), l'Uruguai (1983) i Filipines (1986); contra l'*apartheid* a Sud-àfrica (1994), o contra la *mili* a Espanya (2002) per part dels moviments pacifistes i antimilitaristes, o la feina feta per les Dones de Negre a Israel (contra l'ocupació de Palestina) o a Belgrad (contra la violència a l'ex-Iugoslàvia).

Tria un dels autors o esdeveniments mencionats i fes una petita recerca sobre les seves aportacions més importants.

4.7

LA PARTICIPACIÓ PERSONAL: EL CONSUM PER A LA PAU

! Sabies que algunes empreses multinacionals han estat involucrades en guerres? Algunes han finançat grups armats o hi han donat suport. Si comprem els productes que aquestes empreses han fabricat a través de mesures violentes, estem col·laborant, d'alguna manera, amb el negoci de la guerra.

? Com podríem ser consumidors responsables, de manera que no fomentéssim les guerres amb el nostre consum? Fes una llista dels criteris que et poden ajudar a ser un consumidor responsable, per decidir quins productes i quines marques hauríem d'evitar. Pots ajudar-te mirant la pàgina web www.boicotpreventiu.org. Però no et limitis només a aquesta font d'informació!

? Els bancs i les caixes d'estalvi també inverteixen en indústries d'armament. Quan dipositem els nostres diners en aquestes entitats financeres, els donem suport. Mira la pàgina web del Centre Delàs, de Justícia i Pau (www.justiciaipau.org/centredelas). Quins bancs inverteixen en armes a Espanya? Quines armes es fabriquen amb aquests diners?

? Fes una petita recerca: què es l'objecció fiscal?

? Com hauràs comprovat, al món passen moltes coses relacionades amb la guerra de les quals no ens adonem, malgrat que nosaltres també tenim a veure amb aquests processos. Fes un grup amb altres tres companyes o companys. Feu un debat: com creieu que podeu estar ben informats del que passa al món? Cal escriure les conclusions en un paper per presentar-les a la resta de la classe.